

Argumentation bag facaden

Resumé

Toulmins argumentationsmodel¹ er, takket være Jørgensen & Onsberg², blevet en stor succes i det danske uddannelsessystem. Men da Toulmins fokus var et teoretisk, filosofisk opgør med Aristoteles' syllogismemodell, så rummer modellen to forsimplinger som gør den mindre egnet til frugtbar sprogbrugsanalyse af faktisk forekommende argumentation i tale og tekst. Den ene forsimples er at det der argumenteres for, altid er en *simpel* påstand. Den anden forsimples er at det der argumenteres for, tilhører sproghandlingskategorien *påstand*. Ud fra analyse af et eksempel giver artiklen grunde til at det er nødvendigt at justere modellen på begge disse punkter for at den kan bruges til noget væsentligt og interessant, nemlig til andet og mere end skolestuekontrol af at studerende er i stand til at finde de mest elementære bestanddele i en eksplicit argumentation.

Kammass dilemma

Dette er et eksempel på argumentation³. Det er en vittighedstegning fra et dagblad som viser en situation med to personer hvoraf den ene siger en replik. Den mest eksplicite argumentation findes i replikken, men eksemplet rummer megen anden argumentation, som ovenikøbet er langt mere interessant end den mest eksplicite i replikken. For at vurdere hvad Toulmins model er god og mindre god til, er det nødvendigt først at få et overblik over al den argumentation som sådan et eksempel rummer.

At replikken rummer argumentation, kan man mest klart se ved at den talende bruger ordet 'ergo' som betyder at man slutter fra det der

¹ Toulmin *The Uses of Argument* (1958)

² Jørgensen & Onsberg *Praktisk argumentation* (2008)

³ Tak til tegnerne og forfatterne Mikael Wulff og Anders Morgenthaler der allervenligst har accepteret artiklens brug af denne stribe som kunne ses i dagbladet Politiken, d. 25/6 2005.

står før 'ergo', til det der står efter 'ergo'. 'Ergo' betyder det samme som 'altså kan man slutte sig til at'. Men når vi på denne måde konstaterer at der er tale om argumentation, så har vi ikke taget stilling til om det objektivi set er god, korrekt, effektiv, interessant, holdbar eller tvingende argumentation.

Et argument er information som søges overført til modtageren med den hensigt at få ham eller hende til at acceptere ét eller andet. Det mest eksplicitte, klare argument i eksemplet er "En mus af hunkøn kan ikke køre bil". Et sådant argument som består af en fastslået kendsgerning, kaldes almindeligvis⁴ overalt i det danske undervisningssystem for *belæg*.

Det der argumenteres for her, er "Kvinder kan ikke køre bil!". Det der argumenteres for, kaldes almindeligvis⁵ *påstand*.

For at en argumentation skal give mening, må afsenderen have en interesse i at argumentere over for modtageren. Her i situationen henviser forskeren til én eller flere forudgående situationer med ytringen: "Jeg sagde det jo, Kamma!". Læseren tolker derfor forskerens videnskabeligt funderede konstatering (belæg) om mus af hunkøn som endnu et argument for påstanden om at kvinder ikke kan køre bil. En påstand som assistenten, Kamma, tidligere har nægtet at godtage. Hensigten er sandsynligvis at denne nye videnskabelige konstatering skal knække Kammas modstand, så hun accepterer påstanden.

Kamma ser skeptisk, ja måske vred ud. Det signalerer at hun ikke accepterer argumentationen.

Men muligvis vil hun ikke sige noget, for hun er bare assistent, hvis opgave det er at registrere forskerens resultater. Og forskeren er sandsynligvis også hendes chef, som kan fyre og forflytte hende.

Og forskeren satser meget eksplicit hele sin position i sin argumentation. Det sker med ordene "Jeg er så klog!". Hvis Kamma stiller sig skeptisk over for påstanden om kvinders køreegenskaber, så stiller hun sig samtidig skeptisk over for ham som dygtig forsker, chef og klogt menneske. Fordi hun så afviser hans *face*⁶. Dette forstår Kamma. Derfor siger hun formentlig ikke noget.

Men hvis Kamma ikke åbent afviser hans argumentation, så kan han tage det som tegn på at hun accepterer. At hun er blevet overbevist.

Jo mere magt afsenderen har over modtageren, jo mindre åben modstand vil afsenderen møde fra modtageren mod afsenderens argumentationer – også selv om modtageren afviser dem.

I det berømte eksempel i Ludvig Holbergs komedie *Erasmus Montanus* elsker og beundrer Montanus' uuddannede mor sin universitetsuddannede søn. Derfor accepterer hun fuldt ud sønnens fejlagtige argumentation for at hun er en sten:

⁴ Jørgensen & Onsberg *Praktisk argumentation* (2008).

⁵ Jørgensen & Onsberg *Praktisk argumentation* (2008).

⁶ Brown & Levinson *Politeness* (1987).

Montanus:[...] Morlille, jeg vil gjøre jer til en Steen.
Nille: Ja Snak, det er end meere konstigt.
Montanus: Nu skal I faa det at høre. En Steen kand ikke flyve.
Nille: Ney det er vist nok, undtagen man kaster den.
Montanus: I kand ikke flyve.
Nille: Det er og sant.
Montanus: Ergo, er Morlille en Steen.
Nille græder.
Montanus: Hvorfor græder Moorlille?
Nille: Ach jeg er saa bange, at jeg blir til Steen, mine Been begynder alt at blive kolde.
[fra Holberg *Erasmus Montanus*, II akt, scene 3]

Hvis derimod afsender og modtager er lige og har en fælles interesse i at nå sandheden i en sag, så vil de også hele tiden stille hinanden åbent til regnskab for de argumentationer som de fremfører.

Men Kamma er ikke forsvarsløs. Hun kan lade sin afvisning af denne og eventuelle andre Erasmus Montanus-argumentationer fra forskeren komme ud på andre måder end ved eksplicit afvisning. Måske lægger hun sig i selen for at finde et andet job. Måske melder hun sig oftere syg fordi hun så slipper for at blive udsat for forskerens fejlagtige argumentationer. Ansatte med chefer som de ikke tør argumentere imod, har normalt mange muligheder for at straffe chefen indirekte. Og det retfærdiggør man over for sig selv med denne argumentation:

”Min chef behandler mig dårligt, ergo behandler jeg også ham dårligt, dvs. præsterer så lidt som muligt og er meget væk.”

Omkring enhver udtrykt, officiel argumentation på *frontstage*⁷ ligger flere underforståede, og måske også hemmelige og private argumentationer på *backstage*. En chef kan ret let tvinge de ansatte til ikke at afvise officielle sandheder og argumentationer. Det kan han fx gøre ved at true direkte eller indirekte med straf hvis man siger ham imod.

Men trusler er som regel ikke engang nødvendige. Alene det at de ansatte ved at det er chefen der uddeler løntillæg, fordeler arbejdsopgaver og fyrer, er nok til at de ansatte ofte vil have en tendens til at holde kritik af chefens argumentationer tilbage. Og i det hele taget være tilbageholdende med at sige og gøre noget som vil få ham til at tabe face. Dette betyder at chefens beslutninger bliver dårligere end de ville være hvis de ansatte omkring ham i højere grad turde sige hvad de mente. De ansattes vurdering af chefens evne og vilje til at tåle modsigelse og kritik uden at tabe face er afgørende for kvaliteten af de beslutninger der træffes i afdelingen.

⁷ Goffman *The Presentation of Self in Everyday Life* (1959).

Forskeren og assistenten, Kamma, er ikke alene. De optræder for et publikum, nemlig os. Det de gør og siger, har til formål at få os til at le. Eller rettere: Det som tegnerne lader dem gøre og sige, har til formål at få os, læserne, til at le. Latter (eller smil eller indre morskab) er accept af den implicitte påstand: Dette er morsomt.

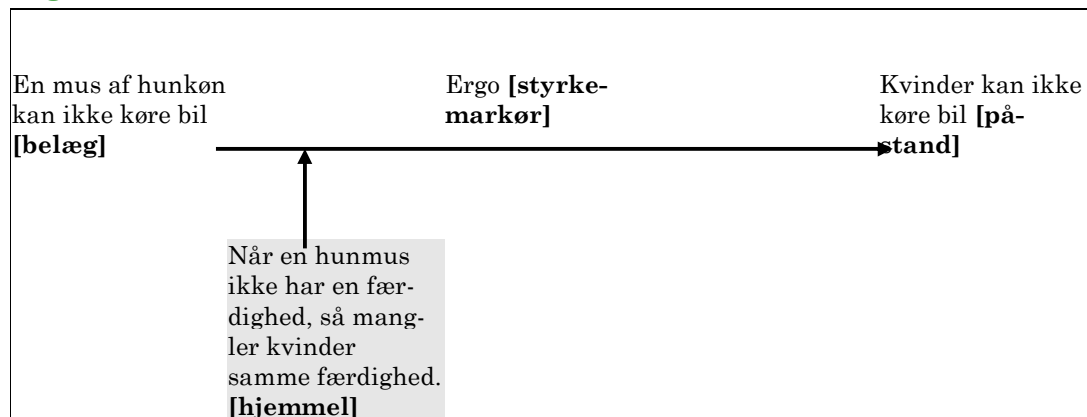
Humor udløses af regelbrud eller inkonsistens mellem regler eller normer⁸. Med andre ord: Humor er et symptom på fejlagtig argumentation. Det kan være ufrivillig humor eller – som her – en humorfremkaldende fejl som er intenderet fra afsenderne, her tegnerne. Regelbruddet her består i at man har en forsker som klart argumenterer helt i strid med normen om at det er i videnskab at man finder den mest lødige argumentation. Samtidig satser han sit face så meget i argumentationen at assistenten ikke kan afvise den – eller le, fordi hun opfatter det som en selvironisk vittighed – uden samtidig at fyre sig selv fordi hendes afvisning så også bliver en afvisning af hans kvalifikationer som rationel forsker og klogt menneske. Han vil derfor i hendes passive adfærd kunne finde stiltiende bekræftelse af påstanden om kvinders køreegenskaber. Hendes tilsyneladende surhed kan han bortforklare som en surhed over at måtte indse at hun har taget fejl.

Argumentationens obligatoriske dele

Eksemplet kan analyseres som argumentation på mange måder. Og alle disse måder – både de artige og officielle, og de uartige, uofficielle – spiller sammen i en samlet argumentation. Det er argumentationsanalysens formål at afdække dette samspil.

Analysen af den mest iøjnefaldende, eksplicitte argumentation, nemlig forskerens replik, kan opstilles således⁹ :

Figur 1

⁸ Hatch & Ehrlich "Where there is Smoke: Spontaneous Humor as an Indicator of Paradox and Ambiguity in Organizations" (1991).

⁹ Dette og de følgende diagrammer følger stort set anvisningerne i Toulmin *The Uses of Argument* (1958), kap III. Med de bredt accepterede fordanskninger af betegnelser som findes i Jørgensen & Onsberg *Praktisk argumentation* (2008).

Den hjemmel som forskeren går ud fra, må være noget i stil med det som står i gråt i diagrammet ovenfor. Gråt indikerer i dette og de følgende diagrammer at noget er underforstået, dvs. noget som modtageren vil tillægge afsenderen idet hun antager at afsenderen er rationel. Typisk er hjemlen en regel, altså noget der kan bruges på mange konkrete tilfælde. Det kan være svært at formulere den. Den skal være generel, men uden at være mere generel end nødvendigt for at kunne slutte fra belægget til påstanden.

Hjemlen er argumentet for at der er en forbindelse mellem belæg og påstand. Derfor er forbindelsen fra hjemlen til pilen mellem belæg og påstand udformet som en pil i diagrammet. I Toulmins diagrammer bruges der kun pil mellem belæg og påstand i diagrammets øverste vandrette linje. Og denne praksis er overtaget af Jørgensen & Onsberg. Det kan være en fordel i introducerende undervisning med en sådan didaktisk forsimpning, hvor kun situationens mest eksplicitte argumentation analyseres som argumentation. Men det er nødvendigt at justere modellens fokus på det mest iøjnefaldende, for at blive i stand til at analysere det som i virkeligheden oftest er den mest interessante argumentation i situationen eller teksten. Mere om dette i afsnittet ”kritik af modellen” nedenfor.

Afdækning af en implicit hjemmel er typisk første skridt i en argumentationsanalyse og –kritik. Og i dette eksempel er hjemlen stærkt tvivlsom eller det der er værre. Her skal kritikken så gøre rede for hvad der er galt. I eksemplet er det ret indlysende at man ikke umiddelbart kan slutte fra hvad mus ikke kan, og så til hvad kvinder ikke kan. Det var samme type fejlslutning som Montanus brugte til at gøre sin mor til en sten med.

Ofte er det nok at sætte ord på en underforstået hjemmel for at enhver kan se at den ikke holder. Men det kan være vanskeligt at forklare i detaljer hvori problemet helt præcist består.

Her i eksemplet kan forskeren jo fx hævde at mennesker faktisk ligner mus i mange henseender. Begge føder fx levende unger. Hvorfor ligner de så ikke også hinanden angående det at lære at køre bil?

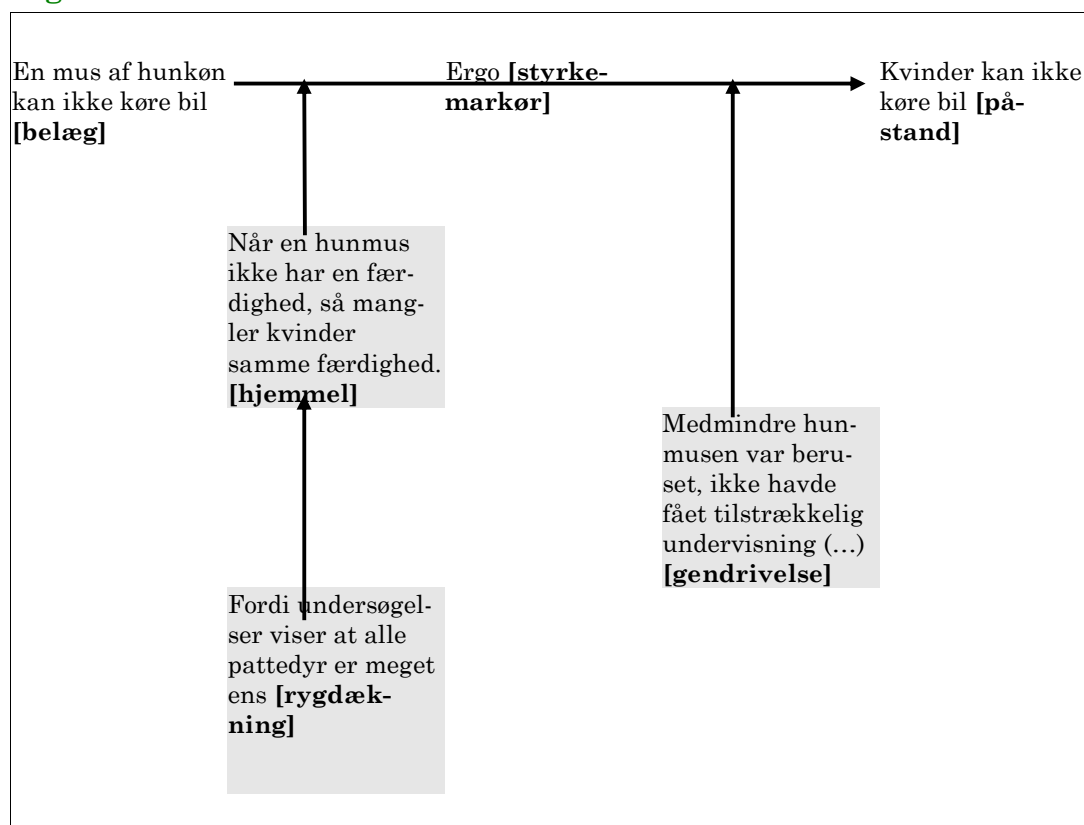
Bag en tvivlsom hjemmel ligger ofte en lang diskussion.

Argumentationens valgfri dele

Til en mere detaljeret argumentationsanalyse kan man bruge dette mere udførlige skema¹⁰ som også rummer nogle dele af argumentationen som ikke er obligatoriske: rygdækning og gendrivelse.

¹⁰ Toulmin, tilpasset med flere pile og stadigvæk med fordanskede betegnelser fra Jørgensen & Onsberg.

Figur 2

Der er normalt mange muligheder for at udfylde det der her står med gråt. Også styrkemarkøren kan variere. Almindelige styrkemarkører er: 'sandsynligvis', 'muligvis', 'formentlig', 'måske' og lignende udtryk. Og den behøver ikke – som i eksemplet – være eksplicit ("Ergo:").

Kritik af modellen

Et argument er som sagt information som søges overført til modtageren med den hensigt at få ham eller hende til at acceptere noget. Men det "noget" som der argumenteres for, behøver ikke nødvendigvis at være en simpel påstand a la "kvinder kan ikke køre bil."

Hos Toulmin kaldes det der argumenteres for, *claim* eller *conclusion*, som hos Jørgensen & Onsberg oversættes til *påstand*. Og Toulmins eksempler på claims eller conclusions er alle af ligeså enkel art som denne artikels "kvinder kan ikke køre bil". Det skyldes nok at Toulmin er ude i et teoretisk, filosofisk ærinde: at vise at Aristoteles' syllogismemodell som har domineret århundreders argumentationskritik, er uhensigtsmæssig fordi den generaliserer en speciel argumentationsform til at være den målestok hvormed alle andre argumentationer skal beskrives og vurderes. Toulmins model er mere omfattende og reducerer Aristoteles' model til

den specialitet som den – ifølge Toulmin – er. Men da Aristoteles arbejder med simple påstande i sine syllogismer, så overtager Toulmin denne opfattelse af at argumentationer grundlæggende består af simple påstande af forskellig art. Herunder at det der argumenteres for, også er en simpel påstand. Til dette teoretiske opgør har det været hensigtsmæssigt at fokusere på modellernes interne relationer mellem påstande som var den type sproghandlinger som også Aristoteles fokuserede på. Og følgelig været mindre relevant også at sprænge Aristoteles' opfattelse af hvilke typer af fænomener man kan argumentere for.

Men det er indlysende at det ikke er korrekt at det der argumenteres for, altid er en simpel påstand. Der er to andre muligheder:

- 1) Det kan være en relation mellem simple påstande. Fx at hjemlen er argument for relationen mellem belæg og påstand. Eller
- 2) det kan være helt andre handlinger end påstande. Fx den latter som en tåbelig, fejlagtig argumentation vækker hos publikum.

Figur 2 ovenfor demonstrerer som nævnt allerede pointe 1). Figuren viser med sine pile at der i argumentationen indgår flere argumentationer for bestemte relationer mellem simple påstande. Ud over den velkendte argumentation:

- Belægget er argument for påstanden

– som jo er den metahjemmel som enhver argumentation hviler på – så findes der i modellen disse tre metaargumentationer:

- Hjemlen er argument for forbindelsen mellem belæg og påstand
- Rygdækningen er argument for hjemlen
- Gendrivelsen er argument for styrkemarkøren.

Ingen af de dele som indgår i disse tre metaargumentationer, er i vores eksempel simple påstande.

Gendrivelsen indtager en særlig plads. Den angiver modargumentet (eventuelt flere) mod forbindelsen mellem belæg og påstand. Derfor er gendrivelsen et argument for styrkemarkøren: Fordi relationen mellem belæg og påstand ikke tilfredsstillende rummer, så er belægget argument for påstanden med den og den styrkemarkør. I eksemplet: ordet ”ergo” uden modifikationer angiver at forbindelsen mellem belæg og påstand er klokkeren, dvs. uden forbehold. Derfor er kategorien ’gendrivelse’ heller ikke brugbar for forskeren i eksemplet. Og assistenten tør ikke introducere den.

Toulmins egen model illustrerer altså meget klart at det der argumenteres for, også kan være komplekse påstande.

Men det behøver ikke engang være påstande, jf. pointe 2). Det kan være andre sproghandlinger som ordre, spørgsmål, bøn. Det fremgår i øvrigt

indirekte af diagrammer i Jørgensen og Onsberg at det de kalder ”påstand” godt kan være at tilgive (s. 59) og at opfordre (s. 23 og 61). Men det behøver ikke engang være en sproghandling. Den latter som WulfMorgenthaler og Holberg vækker hos tilskuerne ved hjælp af en fejlagtig argumentation, er ikke en sproghandling.

For at vise respekt overfor mangfoldigheden af det man kan argumentere for, vil jeg i fortsættelsen erstatte argumentationsmodellens reducerende betegnelse ’påstand’ med det mere rummelige ’thesis’ som også kan kritiseres¹¹, men som ihvertfald ikke misvisende stipulativt definerer det der argumenteres for, som en påstand.

Begge disse udvidelser af argumentationsmodellen er nødvendige for at man kan bruge modellen som frugtbart analyseredskab når virkelighedens ikke-banale argumentationer skal afdækkes præcist.

Når den traditionelle Toulmin-model bruges i sprogbrugsanalysen, fører den efter min erfaring ofte til at eleverne bruger deres opmærksomhed på det allermest uinteressante og uvæsentlige. Således er det i den situation vi analyserer, næppe i sig selv særligt væsentligt for forskeren at Kamma accepterer thesisen at kvinder ikke kan køre bil. Men ifølge den traditionelle analyse ud fra Toulmin-modellen vil denne argumentation være den væsentligste i situationen. Men det væsentlige for forskeren og dermed grunden til at han overhovedet gider bruge ressourcer på at udforme argumentationen, er formentlig at Kamma erkender sin intellektuelle underlegenhed og i konsekvens heraf for fremtiden accepterer hvad han siger, og gør som han siger. Herved bliver hans liv som forsker lettere. Han slipper for at bruge tid på at skulle argumentere med Kamma. I stedet kan han give ordrer, som han ikke engang behøver begrunde. Og hvis han alligevel argumenterer, så vil Kamma taknemmeligt acceptere hans argumenter som en art bonus eller frynsegode.

Men uanset om forskeren har lige netop disse hensigter eller ej, så er det vigtigt at vi i argumentationsanalysen er i stand til også at inddrage afsenderens og modtagerens hensigter – ligegyldigt hvordan de måtte være.

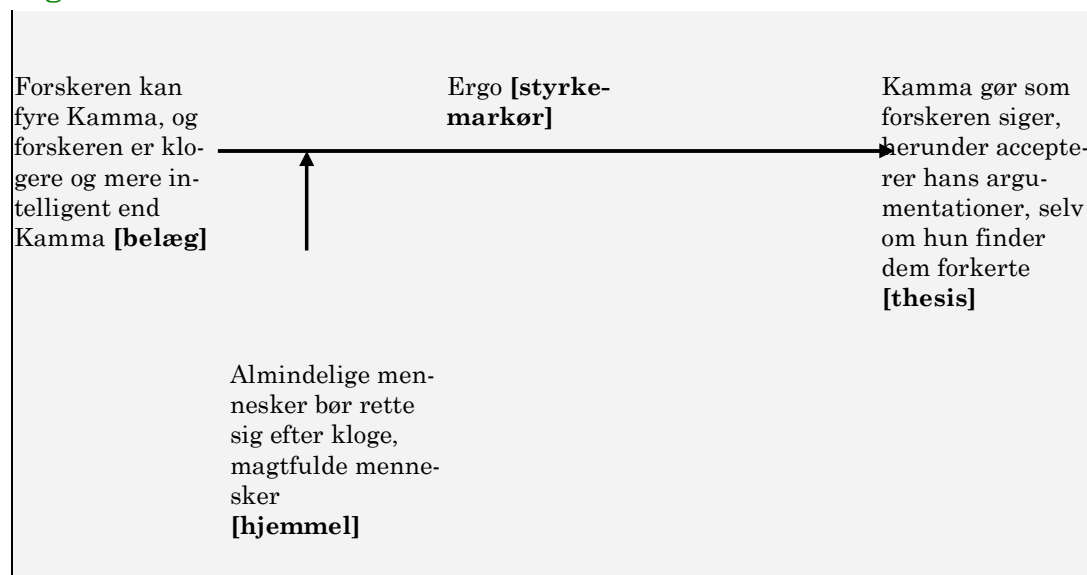
Kammas kamelslugning

Omkring enhver officielt fremført argumentation findes et utal af uofficielle. I disse uofficielle argumentationer ligger bl.a. magtforholdene mellem afsender (her: forsker) og modtager (her: Kamma). De kan enten være argumentationer som Kamma bruger over for sig selv, eller argumentationer som er fremført i andre, mindre grupper eller hemmelige netværk som hun er medlem af. Men det kan også være en argumentation som forskeren ikke fremfører eksplicit, men som Kamma ikke desto mindre klart opfatter ligger implicit i afsenderens argumentation.

¹¹ Allerede lanceret i Kjølles *Gode grunde?* (1980). Erasmus Montanus ville formentlig have foretrukket ’argumentandum’ (= det, der skal argumenteres for) i stedet for ’thesis’.

I eksemplet med Kamma indebærer hendes passive accept af forskerens eksplicitte, fejlagtige argumentation en accept af denne (figur 3) uformulerede, men yderst vidtrækkende argumentation fra forskeren. Denne argumentation kobler væsentlige værdier og regler med situationens rå magtrealiteter.

Figur 3

Hvis Kamma i længere tid flere gange dagligt er tvunget til at acceptere denne argumentation uden mulighed for at yde mental modstand, fx ved at snakke med venner og familie, så kan hun blive mentalt nedbrudt. Hun vil begynde at tvivle på at hun har ret, og at forskeren tager fejl. Og hvis hendes face er dybt afhængig af forskeren og af hans accept af hende, så vil hun efterhånden overtage forskerens argumentation som sin egen.

Hvis denne form for påvirkning foregår uden fysisk tvang, kaldes den *indoktrinering*. Når den fysiske tvang, fx vold og tortur, kommer med ind, kaldes det *hjernevask*. Mere pæne ord for samme mekanismer er 'børneopdragelse' og 'socialisering'¹².

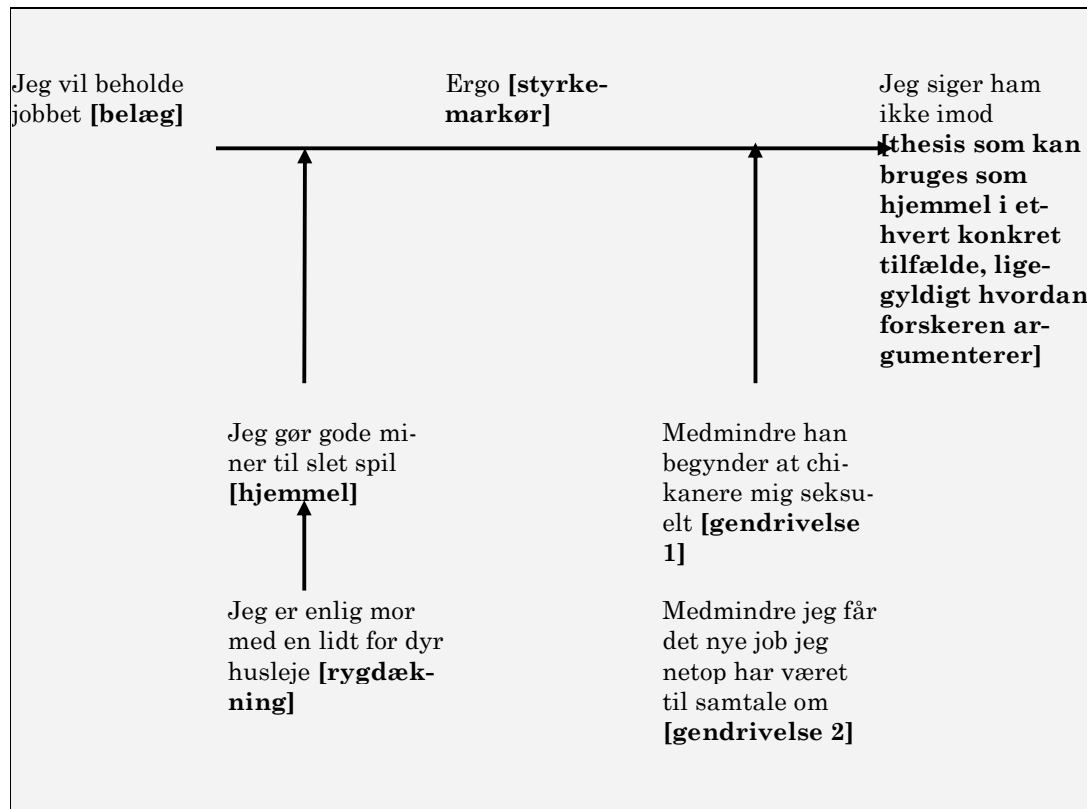
Hvor godt forskerens projekt med at kue Kamma lykkes, afhænger i høj grad af hvor økonomisk afhængig Kamma er af forskeren. Hvis hun let kan få et lige så godt eller bedre job et andet sted, så er hans muligheder for at knække hende meget dårlige. Det samme gælder hvis hun har gode venner, en familie. Ja, bare hvis hun har gode relationer til kolleger på sin arbejdsplads. Så kan hun tale med dem om forskeren, hans tåbelige argumentationer og sygelige trang til selvhævdelse.

¹² Kjøller *Manipulation. En håndbog* (2007).

Men jo mere ensom hun er, og jo vanskeligere hun har ved at finde sig et nyt job, jo mere er hun i lommen på forskeren. Og dermed risikerer hun skridt for skridt at gøre hans argumentationer til sine egne. Man gys ved tanken om at Kamma kunne være en ph.d.-studerende i et lille forskningsmiljø og forskeren hendes vejleder.

Men ligegyldigt hvad hun gør frontstage, så skal hun argumentere for det over for sig selv backstage. Det kan hun fx gøre således:

Figur 4

Den argumentation som en person benytter til at retfærdiggøre sin handling over for sig selv med, kan kaldes personens *egoargumentation*. Egoargumentationen er en udmøntning af personens selvforståelse. Personen legitimerer sin handlemåde over for sig selv. Egoargumentationen har afgørende betydning for personens selvrespekt, dvs. personens opfattelse af at besidde de 4 landsdækkende dyder¹³, og dermed personens face.

Vi så et andet eksempel på Kammass egoargumentation på s. 3. Selv om Kamma er nødt til at blive i jobbet, så er hun altså ikke uden våben. Hun er udstyret med en egoargumentation som over for hende selv legitimerer at hun udfylder sine jobfunktioner med minimal indsats. Forskeren skal

¹³ Kjøller *Manipulation. En håndbog* (2007).

ikke regne med at Kamma fx hjælper ham med informationer, iagttagelser og vurderinger som hun ikke har pligt til at hjælpe ham med.

Det er en almindelig opgave for egoargumentationen at gøre det acceptabelt for personen at man handler i strid med sine umiddelbare impulser: sandheden og de ægte følelser. Den typiske måde at gøre det acceptabelt på, er at retfærdiggøre det ud fra nogle højere eller mere langsigtede eller tvingende hensyn. Kammas mere langsigtede og tvingende hensyn er hensynet til hendes økonomi, barn og selvrespekt. Men de langsigtede og tvingende hensyn kan fx også udspringe af en ekstrem religiøs eller politisk ideologi. Egoargumentationen kan så legitimere fx terror over for almindelige borgere.

Alterargumentation kan benyttes som betegnelse på den argumentation frontstage der har til formål at få andre til at acceptere en thesis. Der kan godt – som i eksemplet med Kamma og forskeren – være meget stor forskel på ego- og alterargumentationen. Ved at acceptere forskerens argumentation officielt gennem sin passivitet gør Kamma hans argumentation til sin, dvs. det bliver deres fælles alterargumentation. Men i sin egoargumentation backstage giver hun sig selv helt andre argumenter for at acceptere end dem der findes i alterargumentationen.

Forskerens egoargumentation kan derimod godt svare til hans alterargumentation. Faktisk er det en forudsætning for at denne vittighedstegning udløser latter, at læseren indser at forskeren netop er så tåbelig at han selv tror på det han siger.

Hvis der er konflikt mellem en persons egoargumentation for en thesis og så den alterargumentation som argumenterer for den samme thesis, så vil alterargumentationen blive reduceret til thesis i personens egoargumentation, jf figur 4. Her i eksemplet: Kamma køber officielt forskerens argumentation fordi hun er nødt til at beholde jobbet til hun eventuelt har et nyt. Kammas egoargumentation bliver metaargumentation for hendes (passive) accept af alterargumentationen.

Konflikten mellem ego- og alterargumentationen behøver ikke være koblet med magtkamp som i Kamma-eksemplet. Hvis en ansat på et møde lader sin elskede chef tage æren for en idé som den ansatte har givet chefen, så kan det være fordi den ansatte med glæde lader sin elskede chef fremstå mere idérig end han i virkeligheden er.

Denne psykologiske udgave af reglen om at egoargumentationen er argument for alterargumentationen, er en version af den helt generelle regel om at en gruppes officielle argumentation i en større gruppe (alterargumentationen på frontstage) altid er thesis i gruppens interne argumentation (ego = den interne, fortrolige gruppeargumentation på backstage). I demokratiet er det de politiske kommentatores fornemste opgave at forsøge at kaste lys over den bagvedliggende egoargumentation, hver gang et politisk parti lancerer et forslag (alterargumentation).

Konklusion

Gode modeller er vigtige for en fremgangsrig undervisning. Det er derfor meget værdifuldt at Jørgensen & Onsberg har fordansket og udbredt Toulmins enkle model i det danske uddannelsessystem, herunder på danskstudiet. Men denne succes bør ikke gøre os blinde for modellens tendens til at indoktrinere eleverne til at overvurdere betydningen af den eksplicite, officielle argumentation. Jeg håber med denne artikel at have forklaret hvordan man med et par justeringer, kan gøre modellen bedre egnet til analyse af den mere komplicerede, implicite argumentation som næsten altid er den mest væsentlige og interessante i enhver situation og tekst. Og som er den analyse som elevernes arbejdsgivere jo efterspørger når eleverne har forladt skolestuen.

Litteraturreferencer

- Brown, P. & Levinson, S.C. *Politeness. Some Universals in Language Usage* Cambridge University Press 1987.
- Goffman, E. *The Presentation of Self in Everyday Life*, University of Edinburgh Social Sciences Research Centre, 1959.
- Hatch, M.J. & Ehrlich, S.B. "Where there is Smoke: Spontaneous Humor as an Indicator of Paradox and Ambiguity in Organizations" i serien *Papers in Organization*, Copenhagen Business School, nr. 7, 1991.
- Holberg, L. *Erasmus Montanus eller Rasmus Berg* 1731.
- Jørgensen, C. & Onsberg, M. *Praktisk argumentation*, 3. rev.udg. Nyt Teknisk Forlag 2008.
- Kjøller, K. *Gode grunde? Elevhæfte, Lærernoter* København: Gjellerup 1980.
- Kjøller, K. *Manipulation. En håndbog. Nu med indoktrinering, vold og hjernevask*, 2. rev. udg., Borgen 2007.
- Toulmin, S. *The Uses of Argument*, Cambridge: Cambridge University Press, 1958.